

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ПРОГРАМА

**вибіркової навчальної дисципліни
підготовки студентів освітнього ступеня бакалавр
Спеціальність 081 Право**

**Івано-Франківськ,
2019 рік**

РОЗРОБЛЕНО у навчально-науковому юридичному інституті Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к.ю.н. Петровська І.І., доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права, доцент

Обговорено та затверджено Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, “25” червня 2019 р., протокол № 11

ВСТУП

Даний навчальний спецкурс передбачає детальне ознайомлення студентів з таким поширеним видом юридичної відповідальності як адміністративна відповідальність. Предметом навчальної дисципліни «Адміністративна відповідальність» є інститут адміністративної відповідальності, а також практика реалізації норм, які його утворюють.

Поняття адміністративної відповідальності, її змісту і обсягу на сьогодні залишаються одними з найбільш суперечливих питань української адміністративно-правової науки. Активність дискусій щодо названої правової категорії обумовлена:

по-перше, широтою застосування терміна «адміністративна відповідальність» у юридично-науковій, правозастосовчій, загальноосвітній сферах і на побутовому рівні,

по-друге, двоїстою позицією законодавця, який використовує цей термін у численних нормативних актах, але не дає його визначення.

Міждисциплінарні зв'язки: дана навчальна дисципліна має надзвичайно велике значення для підготовки фахівців юридичних спеціальностей, оскільки надає необхідні правові основи, без яких неможливе повноцінне засвоєння знань правового механізму використання норм адміністративного законодавства.

Матеріал курсу «Адміністративна відповідальність» базується на теоретичних знаннях отриманих під час вивчення таких навчальних дисциплін, як Теорія держави і права та Адміністративне право.

Адміністративна відповідальність є невід'ємним атрибутом публічного адміністрування і застосовується переважно за результатами здійснення публічного контролю у самих різноманітних сферах. Крім того, часто нормативна конструкція адміністративної відповідальності використовується для забезпечення законності в інших сферах, наприклад у сфері трудових або приватно-правових відносин, особливо при взаємодії суб'єктів приватного права з публічними.

Інститут адміністративної відповідальності, який є частиною системи адміністративного права тісно взаємодіє з адміністративним правом, трудовим правом, корпоративним, фінансовим та іншими галузями права.

За природою правового походження, як комплексна галузь національного права України, інформаційне право має як приватноправову і публічно-правову природу. Тобто, норми інформаційного права формуються як на публічному (державному), так і на приватному рівнях регулювання суспільних відносин.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Загальні положення адміністративної відповідальності.
2. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності та виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.
3. Характеристика адміністративної відповідальності окремих суб'єктів адміністративно-правових відносин.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** курсу «Адміністративна відповідальність» є систематизоване вивчення основ функціонування інституту адміністративної відповідальності в рамках механізму правового регулювання і захисту різноманітних відносин за допомогою адміністративно-примусових заходів.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни є:

- формування у студентів знань теоретичних основ адміністративної відповідальності;

- формування у студентів уміння практичного використання норм інституту адміністративної відповідальності на практиці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти у результаті вивчення дисципліни повинні:

знати:

- сутність адміністративної відповідальності;

- нормативну конструкцію адміністративної відповідальності;

- підстави адміністративної відповідальності;

- загальні засади, принципи та порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення;

- види адміністративних стягнень та їх зміст;

- засоби забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та порядок їх застосування.

вміти:

- відрізнити адміністративну відповідальність від інших видів юридичної відповідальності;

- відрізнити адміністративні правопорушення від злочинів та інших деліктів;

- здійснювати юридичну кваліфікацію адміністративних правопорушень;

- використовувати надані законодавством можливості для захисту своїх прав під час провадження у справах про адміністративні правопорушення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення адміністративної відповідальності.

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СЕРЕД ІНШИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА СЕРЕД ВІДНОСИН, ЯКІ Є ПРЕДМЕТОМ ВИВЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.

Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.

Ознаки та підстави адміністративної відповідальності.

Порівняльний аналіз адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності. Співвідношення адміністративного проступку і кримінального правопорушення. Співвідношення адміністративного і дисциплінарного проступку.

Відносини адміністративної відповідальності серед відносин, які регулює предмет адміністративного права.

Характеристика адміністративної відповідальності як адміністративно-правового інституту.

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, ДЖЕРЕЛА ТА ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Історія становлення (генезис) адміністративної відповідальності. Порівняльний аналіз історії становлення адміністративного права та історії адміністративної відповідальності.

Законодавство про адміністративну відповідальність.

Характеристика Кодексу України про адміністративні правопорушення. КУпАП як основне джерело для застосування адміністративної відповідальності.

Законодавство України про адміністративні правопорушення. Характеристика інших актів законодавства щодо адміністративних правопорушень. Завдання Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Взаємодія Кодексу України про адміністративні правопорушення з іншими актами законодавства, що регулюють адміністративну відповідальність. Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність.

Функції адміністративної відповідальності: поняття та види.

ТЕМА 3. АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ОЗНАКИ, ВИДИ, СКЛАД.

Визначення адміністративного проступку в законодавстві. Апостеріорні і апріорні ознаки адміністративного проступку. Суспільна небезпечність і шкідливість адміністративного проступку.

Поняття складу адміністративного проступку. Види складів адміністративного проступку. Система ознак складу. Об'єкт адміністративного проступку. Об'єктивна сторона адміністративного проступку. Суб'єкт адміністративного проступку.

Суб'єктивна сторона адміністративного проступку. Вчинення адміністративного правопорушення умисно. Вчинення адміністративного правопорушення з необережності. Види адміністративних правопорушень. Запобігання адміністративним правопорушенням. Принципи адміністративної відповідальності

ТЕМА 4. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПОРЯДОК НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.

Поняття адміністративного стягнення. Мета адміністративного стягнення. Система адміністративних стягнень. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх. Основні і додаткові адміністративні стягнення.

Попередження. Штраф. Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину. Виправні роботи. Громадські, суспільно-корисні роботи, штрафні бали. Адміністративний арешт. Видворення іноземців.

Застосування до неповнолітніх заходів впливу. Застосування до неповнолітніх загальних підстав адміністративної відповідальності.

Загальні правила накладення стягнення за адміністративне правопорушення. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень. Обчислення строків адміністративного стягнення. Строки накладення адміністративного стягнення. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду. Забезпечення законності при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення.

ТЕМА 5. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.

Поняття та завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення. Принципи адміністративно-деліктного провадження.

Звичайне і спрощене провадження.

Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення.

Суб'єкти адміністративно-деліктного провадження.

Загальна характеристика заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Складення протоколу про адміністративне правопорушення. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Надіслання протоколу. Випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається. Місце протоколу про адміністративне правопорушення у системі процесуальних документів адміністративно-деліктного провадження.

Зміст постанови у справі про адміністративне правопорушення. Види постанов у справі про адміністративне правопорушення. Оголошення постанови у справі про адміністративне правопорушення і вручення копії постанови. Доведення постанови

про накладення адміністративного стягнення до відома громадськості. Місце постанови у системі процесуальних документів адміністративно-деліктного провадження.

Поняття стадії адміністративно-деліктного провадження.

Порушення справи. Адміністративне розслідування. Докази і доказування у справі про адміністративне правопорушення. Види доказів. Оцінка доказів.

Розгляд справи. Суб'єкти, які розглядають справи про адміністративні правопорушення. Підготовка справи до розгляду.

Прийняття рішення. Винесення постанови. Види постанов.

Перегляд постанови. Оскарження постанови. Перегляд постанови вищестоящим керівником.

Виконання постанови. Звернення постанови до виконання. Безпосереднє виконання постанови. Особливості виконання постанов про накладення окремих адміністративних стягнень.

Модуль 2. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб

ТЕМА 6. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Загальна характеристика та види правопорушень у галузі охорони праці і здоров'я населення. Види складів правопорушень у галузі охорони праці і здоров'я населення (основні і кваліфіковані; матеріальні і формальні; особисті і посадові; однозначні і альтернативні; описові і бланкетні). Характеристика конкретних складів правопорушень у галузі охорони праці і здоров'я населення щодо суб'єкта, суб'єктивної сторони, об'єкта, об'єктивної сторони.

Загальна характеристика та види правопорушень, що посягають на власність. Види складів правопорушень, що посягають на масність (основні і кваліфіковані; матеріальні і формальні; особисті і посадові; однозначні і альтернативні; описові і бланкетні). Характеристика конкретних складів правопорушень, що посягають на власність щодо суб'єкта, суб'єктивної сторони, об'єкта, об'єктивної сторони.

Загальна характеристика та види правопорушень у галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури. Види складів правопорушень у галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури.

Загальна характеристика та види правопорушень у промисловості, будівництві та в галузі використання електричної і теплової енергії.

Загальна характеристика та види правопорушень у сільському господарстві, а також порушень ветеринарно-санітарних правил.

Загальна характеристика та види правопорушень на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку. Характеристика конкретних складів правопорушень на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку щодо суб'єкта, суб'єктивної сторони, об'єкта, об'єктивної сторони.

Загальна характеристика та види правопорушень у галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства та благоустрою.

Загальна характеристика та види правопорушень у галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницької діяльності.

Загальна характеристика та види правопорушень у галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації.

Загальна характеристика та види правопорушень, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

Загальна характеристика та види правопорушень, що посягають на встановлений порядок управління.

Загальна характеристика та види правопорушень, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення.

ТЕМА 7. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Умови та проблеми притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності.

Адміністративна відповідальність юридичних осіб у фінансовій сфері.

Адміністративна відповідальність юридичних осіб у податковій сфері. Межі адміністративної відповідальності юридичних осіб за порушення податкового законодавства.

Адміністративно-господарські санкції, які застосовують до юридичних осіб: поняття та види, правові акти регулювання.

Рекомендована література та нормативно-правові акти

Література

1. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. В.М. Гаращука, Харків: Право, 2017. 174 с.
2. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навч.пос. К.: Центр учбової літератури, 2017, 196 с.
3. Загальне адміністративне право: підручник / [Гриценко І.С., Мельник Р. С., Пухтецька А.А. та інші]; за заг. ред. І. С. Гриценка. - К. : Юрінком Інтер, 2015. - 568 с.
4. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В.В. Галуцько, В.І. Курило, С.О. Короєд, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова]; за ред. проф. В.В. Галуцька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272 с.
5. Адміністративне право. Загальна частина (альбом схем) [текст]: навч.пос. / О.В.Кузьменко, І.Д. Пастух, М.В.Плугатир, М.В.Співак. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 232 с.
6. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – 2-ге вид., перероб. та допов. Х.: Право, 2013. 656 с.
7. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. / Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. К.: Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
8. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. пос. К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с. URL: <http://yuricom.com/files/content/Kolpakov-Admin-Vidpov.pdf>
9. Адміністративне право України: Академічний курс [Текст] : підручник : у 2 т. Т. 1. Загальна частина / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юрид. думка, 2007. 592 с.
10. Адміністративне право України: Академічний курс [Текст] : підручник : у 2 т. Т. 2: Особлива частина. К.: Юрид. думка, 2009. 600 с.
11. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. 2-ге вид., перероб. та допов. Х.: Право, 2013. 656 с.
12. Адміністративне право. Загальна частина (альбом схем) [текст]: навч.пос. / О.В.Кузьменко, І.Д. Пастух, М.В.Плугатир, М.В.Співак. К.: Центр учбової літератури, 2015. 232 с.
13. Бандурка О. М., Тищенко М. М. Адміністративний процес: Підручник для вищих навч. закладів. Рос. мовою. К.: Літера ЛТД, 2001. 336 с.
14. Безрутченко С., Кузьменко О. Характеристика публічного інтересу у міжбюджетних правовідносинах. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 12. С. 145-148
15. Бандурка О. М. Тищенко М. М. Адміністративний процес: Підручник для вищих навчальних закладів., рос. мовою. К.: Літера ЛТД, 2001. 336 с.
16. Ващенко С. В., Поліщук В. К. Адміністративна відповідальність: Навч. посібник. Запоріжжя: Юрид. ін-т МВС України, 2001. 142 с.
17. Гончарук С. Т. Адміністративна відповідальність: Навч.-метод. посібник / Національний авіаційний ун-т. К. : НАУ, 2005. 118с.

18. Гончарук С. Т. Адміністративні стягнення (в запитаннях і відповідях). К. : КМУЦА, 1998. 40 с.
19. Доненко В. В., Колпаков В. К. Керування транспортом у стані сп'яніння: адміністративно-деліктні проблеми: Монографія. Д.: Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ, 2003. 196 с.
20. Збірник законодавства України про адміністративну відповідальність / упоряди. : Е.Ф. Демський, В.І. Махно. К.: Магістр – ХХІ сторіччя, 2005. 400 с.
21. Інструкція про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів: Затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства юстиції України від 24 лютого 1995 року № 114/38/15-36-18.
22. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / Р. А. Калюжний, А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний та ін. К.: Правова єдність, 2008. 781с.
23. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Наук.-практ. коментар / за заг.ред. А.С. Васильєва, О.І. Миколенка . Х. : ТОВ «Одіссей», 2010. 1024 с.
24. Коломоєць Т.О. та ін. Адміністративне право України : Підр. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. К. : Істина , 2009. 480 с.
25. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: Монографія / За заг. ред. В. К. Шкарупи. Запоріжжя: Поліграф, 2004. 404 с.
26. Коломоєць Т. О. Штрафи за законодавством про адміністративні правопорушення України: Монографія. Запоріжжя: ВЕРЖЕ, 2000. - 240 с.
27. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
28. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: Монографія / За заг. ред. проф. О. М. Бандурки. Х.: Вид-во Над, ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
29. Кузьменко О. В. Процесуальні категорії адміністративного права: Монографія. Львів: Атлас, 2004. 232 с.
30. Ляхович У.І. Адміністративна відповідальність. [монографія]. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 170 с.
31. Матіос А.В. Адміністративна відповідальність посадових осіб. К.: Знання, 2007. 223 с.
32. Остапенко О. І. Кваліфікація адміністративних правопорушень: Навчально-практичний посібник. — Львів: Львівський ін-т внутр. справ при Укр. акад. внутр. справ, 2000. 173 с.
33. Остапенко О. І., Остапенко Л. О. Адміністративно-правовий захист встановленого порядку в Україні: Навч. посібник. Львів: ЛДУВС 2008. 345 с.
34. Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування, спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами

сльозоточивої та дратівної дії: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1993 р. № 706.

35. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: Навч. посібник. - К.: Атіка, 2007. - 624 с.

36. Судова практика Верховного Суду України у справах про адміністративні правопорушення / За заг. ред. ГТ. П. Пилипчука. — К.: ІнЮре, 2007. — 328 с.

37. Демський Е. Ф. Адміністративно-процесуальне право України: навч. пос. К.: Юрінком Інтер, 2008. 496с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> ;
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80732-10>

4. Кодекс цивільного захисту від 2.10.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

5. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон від 19.11.1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

7. Повітряний кодекс України від 19.05.2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

8. Податковий кодекс від 2.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

9. Положення про адміністративні комісії Української РСР: Затверджене Указом Президії Верховної Ради УРСР від 9 березня 1988 р. ВВР. 1988. № 12. Ст. 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5540-11>

10. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: затверджено Указом Президента України від 13.04.2011 № 466/2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466/2011>

11. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

12. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 р. ВВР. 1994. № 52. Ст. 455.

13. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI зі змінами / Верховна Рада України . URL : URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

14. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>

15. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>

16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2007 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

17. Про безоплатну правову допомогу : Закон від 02.06.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
18. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2012 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
19. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-14>
20. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. ВВР. 2006. № 30. Ст. 260.
21. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон від 07.03.2002 № 3099-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>
22. Про Державний бюджет України на 2019 рік: Закон України від 23.11.2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>
23. Про державний кордон України: Закон України від 4.11.1991. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
24. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 . URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889_19
25. Про державну таємницю : Закон від 21.01.1994 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
26. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1.07.2010. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
27. Про деякі питання перегляду постанов судів у справах про адміністративні правопорушення: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 5 грудня 2003 р. № 10. Вісник Верховного Суду України. 2004. № 1.
28. Про джерела фінансування органів державної влади: Закон України від 30.06.1999 № 783-XIV . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/783-14>
29. Про дипломатичну службу: Закон України від 20.09.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2728-14>
30. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5.02.2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
31. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 6 вересня 2005 р. // ВВР. – 2005. – № 48. – Ст. 483.
32. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. ВВР. 1993. № 31. Ст. 338 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
33. Про Правила дорожнього руху: Постанова КМУ від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#n16>
34. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939_17
35. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>
36. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
37. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від від 14.10.2014. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702_18

38. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. № 9. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2004. № 11. С. 20.

39. Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, його тимчасового затримання та вилучення: Постанова КМУ від 07.05.2014 № 152 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/152-2014-%D0%BF>

40. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненням громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 348. ОВУ. 1997. № 16. Ст. 86-89. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-97-%D0%BF>

41. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення : Наказ Мін'юсту України від 19.12.2011 № 3539/5 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1465-11>

42. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

43. Про затвердження Інструкції з оформлення працівниками Державтоінспекції МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Наказ МВС України від 26.02.2009 № 77 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0374-09>

44. Про затвердження Положення про військові комісаріати : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 № 389 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/389-2013-%D0%BF>

45. Про затвердження Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 липня 2014 р. N 294. URL: <http://www.dabi.gov.ua/index.php/pro-dabi/plozhennya-pro-dabi-ukrajini>

46. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади» : Наказ МЮ України від 16.10.2014 № 1704/5. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1280-14>

47. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>

48. Про Митний тариф України : Закон України від 19.09.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>

49. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

50. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

51. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.2009. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

52. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

53. Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580_19

54. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон від 18.02.1992 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

55. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України;, Схема від 10.09.2014 № 442. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

56. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон від 24.01.1995. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>

57. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>

58. Про пожежну безпеку: Закон України від 17 грудня 1993 р. ВВР. 1994. № 5. Ст. 21.

59. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 № 1644 VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1644_18

60. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання : залік

5. Засоби діагностики успішності навчання : тестові завдання; письмові контрольні роботи; самостійні роботи; експрес-опитування; відкриті тести по термінах (термінологічний диктант), схематичні завдання, практичні завдання тощо.